

ספר החינוך מצווה תל"א - אהבת הגרים - דף לימוד.

מצווה תל"א - אהבת הגרים

ביאור וסיכום	לשון ספר החינוך
<p>הגדרת המצווה - לאהוב את הגרים. אהבה זו צריכה לבוא לידי ביטוי בכך ש: _____ (סור) _____ (מרע) _____ (עשה) _____ (טוב)</p> <p>מיהם ה"גרים" שעליהם מדברת התורה? _____</p> <p>ספר החינוך מציין שהמצווה לאהוב את הגר, (הנוכרת בפסוק: " _____ ") וכן המצווה להימנע מ _____ (הנוכרת בפסוק "וגר _____ ") שתייהן מצוות שהקב"ה ציווה במיוחד ביחס לגרים, למרות שממילא היינו חייבים בכך - כמו שאנו חייבים כלפי _____ . שהרי על אהבת כל יהודי נצטוינו " _____ " ועל איסור רמאות (וציעור) נצטוינו " _____ "</p> <p>אך מאהבת ה' את _____ הוא הוסיף וציווה לגביהם פעם נוספת, ומי שמצער אותם עובר על יותר עבירות מאשר המצער יהודי אחר.</p>	<p>שנצטוינו לאהוב הגרים, כלומר שניזהר שלא לצער אותם בשום דבר, אבל (-אלא) נעשה להם טובה ונגמול אותם חסד כפי הראוי והיכולת. והגרים הם כל מי שנתחבר אלינו משאר האומות, שהניח דתו ונכנס בדתנו, ועליהם נאמר [דברים י', י"ט]: "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם". ואף על פי שיכלהו כמו כן הציווי בישראל, שנאמר עליו "ואהבת לרעך", שהרי גר צדק בכלל "רעך" הוא, הוסיף לנו השם בו מצווה מיוחדת לו באהבתו. וכמו כן הדבר במניעה מלרמות אותו - שאף על פי שהיה בכלל "ולא תונו איש את עמיתו", הוסיף לנו הכתוב בו מניעה מיוחדת לו באמרו "וגר לא תונה". ואמרו בגמרא [ב"מ נ"ט ע"ב] - שהמְאַנָה (-המצער או מרמה) הגר - עובר משום "לא תונו" וגו', ומשום "וגר לא תונה", וכמו כן מבטל מצות "ואהבת לרעך", ומצות "ואהבתם את הגר".</p>
<p>משרשי המצווה - מטעמי המצווה: הקב"ה רוצה _____ את ישראל, שהם עם _____ , ולכן הוא ציווה אותנו לנהוג בדרכי חמלה, ולרכוש מידות טובות, ובכך נמצא חן בעיני כל רואינו, וכולם יראו את מעלתנו - שאנחנו "עם ה'". אחד מהביטויים החשובים לחמלה ונעימות, היא לנהוג בחסד כלפי מי שעזב _____ , ובא להצטרף לעם אחר, מתוך אהבת עם ישראל, ומתוך בחירה ב _____ , ושנאה ל _____ . וכאשר אנחנו נרכוש מידות טובות, וננהג לפיהן, נזכה שתחול עלינו _____ , כי כך הוא סדר העולם: _____ הטובה - מושפעת ל _____ ולרעים - מגיע ההפך מהטובה (- כלומר _____)</p>	<p>משרשי המצווה, כי השם בחר בישראל להיות לו לעם קדוש, ורצה לזכותם, ולכן הדריכם וציום על דרכי החנינה והחמלה, והזהירם להתעטר בכל מדה חמודה ויקרה למצוא חן בעיני כל רואיהם, ויאמרו: "עם ה' אֵלֶּה". וכמה היא דרך נעימות וחמדה להתחסד ולגמול טובה לאשר הניח אומתו וכל משפחת בית אביו ואמו, ויבא לחסות תחת כנפי אומה אחרת באהבתו אותה ובבחירתו באמת ושנאת השקר. ובהיותנו זוכים למידות הטובות הללו - תחול טובת האל עלינו ותדבק בנו, ושום דבר לא תמנענו ממנו, כי הטובה תתפשט בטובים, והפכה ברעים:</p>

<p style="text-align: center;">מדיני המצווה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • אסור להזכיר לגר את _____. • אסור לבזות את הגויים בפני הגר, ואפילו לא בפני צאצאי הגר (עד _____ דורות) - כיון שהדבר עלול לצער אותם. <p>התורה כל כך הדגישה את הצורך לאהוב הגרים- וציוותה עליהם בדיוק באותה מידה שציוותה על אהבת הקב"ה עצמו.</p> <p>על הקב"ה נאמר: " _____ "</p> <p>ועל הגרים נאמר: " _____ "</p>	<p>מדיני המצווה</p> <p>מה שאמרו זכרונם לברכה [שם נ"ח ע"ב]: שלא יאמר אדם לגר - "זכור מעשיך הראשונים", ומה שאמרו [סנהדרין צ"ד ע"א]: גיוֹרָא - עד עשרה יָרִי לא תבְזֶי אַרְמְאָה באַנְפֵיהּ, (- גר, עד עשרה דורות, לא תבזה בפניו את הגוי) וכל זה שלא לצער בשום ענין.</p> <p>והפלגת האהבה שהפליגו בהם עד שאמרו שהשוה הכתוב אהבתם לאהבת המקום, שבהם נאמר "ואהבתם [את הגר]", ובהאבת המקום "ואהבת [את ה' אלקיך]", כמו שכתבתי בסדר משפטים לא תעשה ו'. ויתר פרטיה במדרשות ובמקומות כגמרא:</p>
<p>מי חייב במצווה זו? _____ מתי היא נוהגת, והיכן? _____ באיזה סוג מצווה מדובר? _____ מניין שמי שעובר על מצווה זו - עונשו חמור? _____</p> <p>ספר החינוך נותן דוגמאות להתנהגות שאותה התורה שוללת, וכותב שכל מי שמנצל את העובדה שהם גרים וחסרי הגנה - ומצער אותם; נמנע מ_____ אותם או את _____; מזלזל בכבודם - ביטל מצווה חשובה זו.</p> <p>ספר החינוך טוען שמצווה זו אמורה ללמד אותנו לאהוב (לא רק מי שמוגדר כ"גר" מבחינה הלכתית, אלא-) את כל מי ש _____, ושאסור לנו לנהוג עמם בדרך לא ראויה (-"להעביר _____") רק מפני שהוא חסר הגנה ובודד. וכמו שכבר נאמר - בזכות המידות הטובות, נהיה ראויים ל _____.</p> <p>התורה נימקה את האיסור בכך ש"גרים הייתם בארץ מצרים" - וכוונתה לומר שאנחנו כבר עברנו את הצער הזה, של _____, ובחסדי ה' זכינו להינצל מכך, ולכן אנחנו נדרשים _____.</p>	<p>ונוהגת מצווה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות: ועובר עליה ומצער אותם, או שמתרשל בהצלתם או בהצלת ממונם, או שמקל בכבודם - מצד שהם גרים ואין להם עוזר באומה, ביטל עשה זה. ועונשו גדול מאד, שהרי בכמה מקומות הזהירה תורה עליהם.</p> <p>ויש לנו ללמוד מן המצווה היקרה הזאת לרחם על אדם שהוא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו, ולא נעביר עליו הדרך (-ונהג עמו שלא כראוי) במצאנו אותו יחידי ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה תזהירנו לרחם על כל מי שצריך עֶזֶר, ועם המידות הללו נזכה להיות מרוחמים מהשם יתברך, וברכות שמים ינחו על ראשנו.</p> <p>והכתוב רמז טעם הציווי, באמרו: "כי גרים הייתם בארץ מצרים", הזכיר לנו שכבר נכנינו בצער הגדול ההוא, שיש לכל איש הרואה את עצמו בתוך אנשים זרים ובארץ נכריה, ובזכרנו גודל דאגת הלב שיש בדבר, וכי כבר עבר עלינו והשם בחסדיו הוציאנו משם - כמרו רחמינו על כל אדם שהוא כן:</p>

נספח 2 - המשך

שאלות לסיכום ולחזרה:

1. מיהו ה"גר" שכלפיו נאמרה מצווה זו? _____
לדעת בעל "ספר החינוך" ניתן ללמוד ממצווה זו גם על היחס הנדרש כלפי אנשים אחרים? הסבירי
כלפי מי מדובר, תני דוגמה לאדם כזה שאת מכירה מסביבתך _____
_____
הסבירי כיצד לומד זאת ספר החינוך מהמצווה שלנו - _____
_____
2. כיצד ביטאו והדגישו חז"ל את החיוב לאהוב את הגרים? _____
_____
3. ספר החינוך מתאר לאורך המצווה מגוון התנהגויות **שאסורות** כלפי הגרים. פרטי אותם:
  - א. _____
  - ב. _____
  - ג. _____
  - ד. _____
  - ה. _____
  - ו. _____
4. ספר החינוך מציין (בשני מקומות שונים בדבריו) שני טעמים לכך **שראוי** לכבד את הגר, לאהבו, ולהימנע מלצערו. כתבי טעמים אלו:
  - א. (טעם שנובע ממעלת הגר): _____
_____
  - ב. (טעם שנרמז בתורה): _____
_____
5. מדוע ה' רוצה שננהג באהבה כלפי הגרים? מה התועלת שיש בכך עבורנו? _____
_____
העיקרון שצינת בתשובה זו, מופיע בעוד מספר מצוות שלמדנו מספר החינוך. צייני אותן:
_____
6. ספר החינוך כותב: "ואף על פי שיכללהו כמו כן הציווי בישראל, שנאמר עליו "ואהבת לרעך"...".
מה השאלה על מצווה זו, המסתתרת בדבריו של ספר החינוך, וכיצד הוא מסביר את הדברים?
_____
_____
7. הסבירי את הציטוטים הבאים, וצייני באיזה הקשר נאמרו:
  - א. "זכור מעשיך הראשונים" _____
  - ב. "גיוֹרָא - עד עשרה דְרִי לא תבְזִי אֶרְמָאָה באַנְפִּיה" _____
_____